

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Eksamensoppgave i SOS1000 Innføring i sosiologi

Faglig kontakt under eksamen: Signe Ringdal

Tlf.: 73 59 17 75

Eksamensdato: 02.06.2016

Eksamenstid: 5 timer

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Sensurdato: 23.06.2016

Målform/språk: Bokmål/Nynorsk

Antall sider: 2 sider Bokmål/ 2 side Nynorsk

Antall sider vedlegg: Ingen

BOKMÅL

Svar på tre av de fire oppgavene. Hver oppgave teller 1/3. Bruke tiden effektivt. Ikke skriv for langt, 2-4 sider for hver oppgave er passelig.

Oppgave 1.

I sosiologien sier vi ofte at virkeligheten er sosialt konstruert (Engelsk: Social construction of reality). Forklar hva dette innebærer og gi eksempler. Gjør i denne sammenhengen også rede for «Thomas-teoremet». Drøft deretter hvordan sosial virkelighetskonstruksjon kan ha betydning for makt og innflytelse, for eksempel i politiske stridsspørsmål.

Oppgave 2.

I A-magasinet 26.04.13 er det en reportasje om oppklaringen av et drap, der Arild har tatt livet av Bilal etter en krangel. Etterpå har Kjetil hjulpet til med å fjerne liket og spor etter drapet. Les det som står om Arild og Kjetil. Gjør rede for teorier om kriminalitet som kan brukes for å forklare Arilds og Kjetils situasjon. Gjør deretter rede for andre teorier som kan forklare hvorfor en del unge mennesker havner i en kriminell løpebane.

På utestedet Expressen treffer Bilal Arild (20), en kar han har pratet med på byen også tidligere. De forsøker å komme inn på Trompeten, men nektes adgang.

Arild har festet nærmest sammenhengende siden han kom ut av fengsel 30 dager tidligere, etter å ha sonet en dom på 2,5 års fengsel for flere ran og overfall. Rusmisbruk er hans måte å håndtere en verden på som har vært vanskelig så lenge han kan huske.

Foreldrene blir skilt da han er et par år gammel. Han bor hos moren til han er rundt 10, men på grunn av hennes rusproblemer og manglende omsorgsevne flytter han til faren.

Barnevernet er tidlig inne i bildet, men det blir ikke besluttet omsorgsovertagelse før han er 16 år gammel. Da har han allerede ruset seg i tre-fire år, på alkohol, hasj og beroligende midler. Han bor på fem forskjellige institusjoner til han er 18 år gammel. De siste to årene har han stort sett sit-

tet i fengsel, men den siste måneden har han bodd hos kompiser eller en av foreldrene.

Nå er han på byen og vil feste, og ringer en tredje kompis, Kjetil (24). Idet Kjetil kommer inn til sentrum, står de to andre, ifølge hans senere forklaring, og krangler om et gram kokain som Bilal skal ha kjøpt, og som han nå anklager Arild for å ha stjålet. Den dårlige stemningen løser seg opp idet Arild «finner» kokainen på bakken.

Utpå natten bestemmer de seg for å reise hjem til Kjetil. Den kommunale leiligheten fungerer som et feststed for flere, fordi Kjetil misliker å sove alene. Kjetil, som også har et kriminelt rulleblad, har vært i kontakt med ulike hjelpeinstanser siden seksårsalderen. Fra 6. klasse følger han ikke ordinær skolegang. Det særskilte skoleopplegget greier han bare delvis å gjennomføre.

På veien til Kjetils bolig får de dro-

Oppgave 3.

I en rapport fra Statistisk Sentralbyrå (Sosial ulikhet i helse 1870-2006) finner vi følgende tekst:

«I 2005 ble Norge kåret av FN til verdens beste land å bo i for femte år på rad. Det er et uttalt mål at sosioøkonomiske ulikheter i helse, som for eksempel at lavt utdannede har mer hjerte-karsykdommer enn høyt utdannede, ikke er ønskelig. Det står blant annet i Stortingsmelding 16 (2002–2003), Resept for et sunnere Norge. Men til tross for dette er det dokumentert klare sosiale forskjeller i helse, og de relative forskjellene i helse mellom de på toppen og de på bunnen i det sosiale hierarkiet, er blant de høyeste i Europa. De sosiale forskjellene i helse danner en gradient gjennom befolkningen – jo lenger utdanning eller høyere inntekt du har, jo bedre helse. Dette er dokumentert for en rekke helsemål, inkludert levealder, spedbarnsdødelighet og psykisk helse. Og ikke nok med det – helseforskjellene i Norge ser ut til å øke.»

Drøft mulige årsaker til sosiale forskjeller i helse. Bruk relevante sosiologiske begreper og teori.

Oppgave 4.

I en artikkel av statsminister Erna Solberg i Bergens Tidende 31.12.15, finner vi følgende tekst

«På nyttårsaften har jeg lyst til å dvele litt ved ett av særtrekkene som både kjennetegner og styrker det norske samfunnet - og som vi bør hegne om for fremtiden. Norge er blant de landene i verden hvor vi har størst tillit til hverandre. Vi stoler på naboer og kolleger, vi stoler på samfunnets institusjoner, og vi stoler på myndighetene. Ja, velgerne stoler også på oss folkevalgte.

Tilliten som preger Norge er en viktig ressurs for oss. Den bidrar ikke bare til å gjøre hverdagen enklere og smidigere - fordi vi slipper å frykte at vi skal bli lurt hele tiden, men er også medvirkende til lavere kriminalitet, bedre helse og et sunnere og mer effektivt byråkrati.»

Definer begrepet tillit. Gjør deretter rede for ulike former for tillit og for sammenhengen mellom tillit og sosial kapital.

NYNORSK

Svar på tre av dei fire oppgåvene. Kvar oppgåve tel 1/3. Nytt tida effektivt. Ikkje skriv for langt, 2-4 sider for kvar oppgåve er høveleg.

Oppgåve 1.

I sosiologien seier vi ofte at verkelegheita er ein sosial konstruksjon (Engelsk: Social construction of reality). Forklar tydinga av dette og gje døme. Gjer i denne samanhengen også greie for «Thomas-teoremet». Drøft deretter korleis sosial virkelighetskonstruksjon kan ha betydning for makt og moglegheiter for påverknad, til dømes i politiske stridsspørsmål.

Oppgåve 2.

I A-magasinet 26.04.13 er det ein reportasje om oppklaringa av eit drap, der Arild har tatt livet av Bilal etter ein krangel. Etterpå har Kjetil hjelpt til med å fjerne liket og spor etter drapet. Les det som står om Arild og Kjetil. Grei ut om teoriar om kriminalitet som kan nyttast for å forklare Arild og Kjetil sin situasjon. Grei deretter ut om andre teorier som kan forklare kvifor ein del unge menneske kjem ut i ein kriminell løpebane.

På utestedet Expressen treffer Bilal Arild (20), en kar han har pratet med på byen også tidligere. De forsøker å komme inn på Trompeten, men nektes adgang.

Arild har festet nærmest sammenhengende siden han kom ut av fengsel 30 dager tidligere, etter å ha sonet en dom på 2,5 års fengsel for flere ran og overfall. Rusmisbruk er hans måte å håndtere en verden på som har vært vanskelig så lenge han kan huske.

Foreldrene blir skilt da han er et par år gammel. Han bor hos moren til han er rundt 10, men på grunn av hennes rusproblemer og manglende omsorgsevne flytter han til faren.

Barnevernet er tidlig inne i bildet, men det blir ikke besluttet omsorgsovertagelse før han er 16 år gammel. Da har han allerede ruset seg i tre-fire år, på alkohol, hasj og beroligende midler. Han bor på fem forskjellige institusjoner til han er 18 år gammel. De siste to årene har han stort sett sit-

tet i fengsel, men den siste måneden har han bodd hos kompisar eller en av foreldrene.

Nå er han på byen og vil feste, og ringer en tredje kompis, Kjetil (24). Idet Kjetil kommer inn til sentrum, står de to andre, ifølge hans senere forklaring, og krangler om et gram kokain som Bilal skal ha kjøpt, og som han nå anklager Arild for å ha stjålet. Den dårlige stemningen løser seg opp idet Arild «finner» kokainen på bakken.

Utpå natten bestemmer de seg for å reise hjem til Kjetil. Den kommunale leiligheten fungerer som et feststed for flere, fordi Kjetil misliker å sove alene. Kjetil, som også har et kriminelt rulleblad, har vært i kontakt med ulike hjelpeinstanser siden seksårsalderen. Fra 6. klasse følger han ikke ordinær skolegang. Det særskilte skoleopplegget greier han bare delvis å gjennomføre.

På veien til Kjetils bolig får de dro-

Oppgave 3.

I ein rapport frå Statistisk Sentralbyrå (Sosial ulikhet i helse 1870-2006) finn vi denne teksten:

«I 2005 ble Norge kåret av FN til verdens beste land å bo i for femte år på rad. Det er et uttalt mål at sosioøkonomiske ulikheter i helse, som for eksempel at lavt utdannede har mer hjerte-karsykdommer enn høyt utdannede, ikke er ønskelig. Det står blant annet i Stortingsmelding 16 (2002–2003), Resept for et sunnere Norge. Men til tross for dette er det dokumentert klare sosiale forskjeller i helse, og de relative forskjellene i helse mellom de på toppen og de på bunnen i det sosiale hierarkiet, er blant de høyeste i Europa. De sosiale forskjellene i helse danner en gradient gjennom befolkningen – jo lenger utdanning eller høyere inntekt du har, jo bedre helse. Dette er dokumentert for en rekke helsemål, inkludert levealder, spedbarnsdødelighet og psykisk helse. Og ikke nok med det – helseforskjellene i Norge ser ut til å øke.»

Drøft moglege årsaker til sosial ulikskap i helse. Nytt relevante sosiologiske omgrep og teoriar.

Oppgave 4.

I ein artikkel av statsminister Erna Solberg i Bergens Tidende 31.12.15, finn vi denne teksten:

«På nyttårsaftnen har jeg lyst til å dvele litt ved ett av særtrekkene som både kjennetegner og styrker det norske samfunnet - og som vi bør hegne om for fremtiden. Norge er blant de landene i verden hvor vi har størst tillit til hverandre. Vi stoler på naboer og kolleger, vi stoler på samfunnets institusjoner, og vi stoler på myndighetene. Ja, velgerne stoler også på oss folkevalgte.»

Tilliten som preger Norge er en viktig ressurs for oss. Den bidrar ikke bare til å gjøre hverdagen enklere og smidigere - fordi vi slipper å frykte at vi skal bli lurt hele tiden, men er også medvirkende til lavere kriminalitet, bedre helse og et sunnere og mer effektivt byråkrati.»

Definér omgrepet tillit. Grei deretter ut om ulike former for tillit og for samanhengen mellom tillit og sosial kapital.